

Astmevaheldus

= proměna kmene, s jejíž pomocí od sebe odlišíme např. gramatické pády (riigi GEN x riiki PART, venna GEN x venda PART, õe GEN x õde PART)

projevuje se pouze v přízvučné slabice (takže většinou v první slabice) a často se týká konsonantů po přízvučné slabice

týká se i sloves (srov. lugema : loen, õppima : õpin, rääkima : räägin)

slovo, které prochází touto proměnou, má tak 2 varianty kmene (silnou a slabou)

Možné kombinace jsou tyto:

1. Vältevaheldus

na prosodické (suprasegmentální) úrovni

dlouhá důrazná slabika : dlouhá nedůrazná (välte II : välte III)

kass : kassi : **kassi**

laul : laulu : **laulu**

lill : lille : **lille**

v písmu se projevuje u *k, p, t*

kk : k **tükk** : tüki : **tükki**

pp : p **lõpp** : lõpu : **lõppu**

tt : t **kott** : koti : **kotti**

2. Pikkusvaheldus (střídání délek ~ kvantitativní střídání)

střídání gemináty (k, p, t, ss) a jednoduchého konsonantu (g, b, d, s)

k : g riik : riigi : riiki

p : b seep : seebi : seepi

t : d paat : paadi : paati

ss : s poiss : poisi : poissi

(zároveň je přízvučná slabika ve tvarech *riik, riiki, seep, seepi, paat, paati* důrazná, kdežto ve tvarech *riigi, seebi, paadi* nedůrazná)

V silném stupni je tak gemináta (k, p, t, ss) a důrazná intonace, ve slabém stupni jednoduchý konsonant (g, b, d, s) a nedůrazná intonace. Taková alternace je možná jen když před geminátou (k, p, t, ss) je dlouhá slabika (dlouhý vokál, diftong, uzavřená slabika). Srov. *kass* : *kassi*, ale *poiss* : *poisi*.

3. Laadivaheldus (kvalitativní alternace, změna na jiný konsonant nebo odpadnutí konsonantu)

g : Ø jõgi : jõe

b : Ø tuba : toa

d : Ø ladu : lao

při odpadnutí g, b, d se snižují vokály (pokud to jde): z vysokých u, i, ü na střední o, e, õ

u > o nuga : noa

i > e viga : vea

ü > õ süsi : sõe

b : v

leib : leiva, tiib : tiiva, halb : halva

Po dlouhém vokálu, diftongu nebo znělém konsonantu.

d : j

sada : saja

Mezi dvěma vokály.

Kombinace likvida a okluziva

lg : lj nälg : nälja

lg : l jalg : jala

rg : rj märg : mära

rg : r arg : ara

lg : lj, rg : rj pokud je v první slabice přední vokál

lg : l, rg : r pokud je v první slabice zadní vokál

Znělý konsonant a *d*

ld : ll sild : silla

ld : l keeld : keelu

nd : nn tund : tunni

nd : n suund : suuna

rd : rr kord : korra

rd : r pööre : pöörede

ld : ll, nd : nn, rd : rr pokud je v první slabice krátký vokál

ld : l, nd : n, rd : r pokud je v první slabice dlouhý vokál

Další:

ht : h oht : ohu

hk : h õhk : õhu

sk : s kuusk : kuuse (jde vlastně o stejné případy jako d : Ø, g : Ø, jen je jiný ortografický zápis d/t, g/k)

s : Ø vesi : vee, käsi : käe

s : n kaas : kaane

rs : rr vars : varre

Všechny změny třetí skupiny (kvalitativní) jsou neproduktivní = týkají se jen omezené skupiny slov, která může být i docela malá (např změna *s : n* se netýká ani deseti slov současné estonštiny). Takovou změnu lze považovat za vlastnost konkrétního slova.

Protože jsou tyto alternace neproduktivní, mohou existovat slova, kterých se alternace ze třetí skupiny (kvalitativní) netýká: např. tädi : tädi : tädi, vaba : vaba : vaba, ida : ida : ida, aj.